

Συντάχθηκε απο τον/την Άννα Ειρήνη

Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 09:56 - Τελευταία Ενημέρωση Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 18:39

ΠΗΓΗ: tovima.gr

«Ζούσε την κιοφορία μιας ιδέας έντονα και ο τοκετός του νέου έργου γινόταν βασανιστικά» λέει ο εκδότης της Αγκρας Σταύρος Πετσόπουλος για τον Αντόνιο Ταμπούκι. Τα τελευταία δώδεκα χρόνια, με το που άρχιζε το καλοκαίρι, έκαναν διακοπές μαζί στα Χανιά,

στο ξενοδοχείο «Δώμα» των αδελφών Κουτσουδάκη, με τη Μαρία Ζοζέ, την πορτογαλίδα σύζυγο του Ταμπούκι, και τον Ανταίο Χρυσοστομίδη, τον έλληνα μεταφραστή του. Εκεί γίνονταν όλοι μέτοχοι του δημιουργικού άγχους του. «Εβαζε τον πήχη ψηλά, απέρριπτε συνεχώς και, όταν δυσκολευόταν να δώσει μορφή στην ιδέα του, βίωνε την αγωνία του με τρόπο εντυπωσιακό, με εντάσεις, με νεύρα, με ημικρανίες» λέει ο έλληνας εκδότης για τον βραβευμένο ιταλό πεζογράφο, πανεπιστημιακό και μαχητικό διανοούμενο, που πέθανε την Κυριακή 25 Μαρτίου στη Λισαβόνα, χάνοντας τη σύντομη μάχη με τον καρκίνο. Ηταν 68 ετών. Αφησε παρακαταθήκη περισσότερα από 40 βιβλία, μυθιστορήματα, διηγήματα, ταξιδιωτικά και δοκίμια, βραβευμένα με διεθνείς διακρίσεις και μεταφρασμένα σε 40 γλώσσες, αλλά και μια πλούσια αρθρογραφία σε εφημερίδες και περιοδικά.

Όταν το νέο βιβλίο έβρισκε τον δρόμο του, ο Ταμπούκι ήταν χαρούμενος, ήθελε να το συζητήσει, να ζητήσει γνώμες από ανθρώπους που εμπιστευόταν. Όταν είχε καλές ιδέες, «του άρεσε πολύ να έχει κοντά κάποιον να υπαγορεύει, για να μην του φύγει η έμπνευση», περιγράφει ο Σταύρος Πετσόπουλος. Επρεπε να είναι ένας άνθρωπος εμπιστοσύνης, κάποιος που μπροστά του δεν θα λογόκρινε τον εαυτό του. Ο Ανταίος Χρυσοστομίδης, μεταφραστής σχεδόν του συνόλου του έργου του που κυκλοφορεί στα ελληνικά, είχε γίνει με τα χρόνια εκτός από συνεργάτης και έμπιστος φίλος. «Υπήρχαν φορές που δεν άφηνε τον Ανταίο να κολυμπήσει γιατί ήθελε να του υπαγορεύσει κάτι από το βιβλίο που ετοιμάζε και έπειτα να το συζητήσει μαζί του», θυμάται ο Πετσόπουλος για τον συγγραφέα, του

οποίου έχει εκδώσει τα περισσότερα βιβλία.

«Εφτιαχνε όλο το βιβλίο στο κεφάλι του, ακόμη και τους διαλόγους», εξηγεί ο Ανταίος Χρυσοστομίδης. Μπορεί να το δούλευε έτσι επί έναν χρόνο. Όταν το οριστικοποιούσε στο μυαλό του, άρχιζε να το γράφει στο χαρτί. Μέσα σε μια εβδομάδα μπορεί το βιβλίο να ήταν έτοιμο.

Το πολυβραβευμένο μυθιστόρημα «Ετσι ισχυρίζεται ο Περέιρα» (1994), ένα οδοιπορικό στην Πορτογαλία του Σαλαζάρ, τον έκανε διάσημο. Είχαν προηγηθεί το «Νυχτερινό στην Ινδία» (1984), τα διηγήματα «Το παιχνίδι της αντιστροφής» (1981), η «Γραμμή του ορίζοντα» (1986), το «Ρέκβιεμ - Μια παραίσθηση» (1992) στα πορτογαλικά, με το οποίο επιχειρούσε να κλείσει τους λογαριασμούς του με το αγαπημένο και τυραννικό φάντασμα του Πεσσόα, και οι «Τρεις τελευταίες μέρες του Φερνάντο Πεσσόα - Ένα παραλήρημα» (1994). Ακολούθησαν η «Κομμένη κεφαλή του Νταμασένου Μοντέρου» (1997), το «Είναι αργά, όλο και πιο αργά» (2001), το «Ο Τριστάνο πεθαίνει. Μια ζωή» (2004).

Τον τελευταίο καιρό τον απασχολούσε ένα μυθιστόρημα με ήρωα τον γερμανό μαρξιστή φιλόσοφο και κριτικό Βάλτερ Μπένγιαμιν. «Φαίνεται ότι πρόλαβε και το υπαγόρευσε, πριν πεθάνει, στον γιο του», λέει ο Χρυσοστομίδης. Τον ρωτάμε ποιο από όλα τα βιβλία του ξεχώριζε ο Ταμπούκι. Σκέφτεται λίγο, αλλά δεν αργεί να απαντήσει: «Το “Ο Τριστάνο πεθαίνει”. Είχαμε συμφωνήσει ότι ήταν ένα φιλόδοξο βιβλίο που δεν ήταν τόσο ολοκληρωμένο όσο θα ήθελε και, ίσως επειδή ήταν ανολοκλήρωτο, ίσως επειδή τον είχε βασανίσει περισσότερο από άλλα, το διέκρινε από τα υπόλοιπα» λέει για το βιβλίο που φιλοδόξησε να κλείσει μέσα του τη νεότερη ιταλική Ιστορία και να στηλιτεύσει τον «Χατζηπαπάρ»-Μπερλουσκόνι. «Ήταν και μια ελεγεία στον θάνατο», συμπληρώνει ο Χρυσοστομίδης, «και ο Ταμπούκι είχε έντονη την αίσθηση της ζωής και του θανάτου».

Περισσότερα από 20 βιβλία του Αντόνιο Ταμπούκι κυκλοφορούν στα ελληνικά, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, από τον Οδυσσέα, την Εστία, τον Ψυχογιό και πλέον από την Αγρα, που επανεκδίδει όλα τα πρώτα του βιβλία ξαναμεταφρασμένα από τον Ανταίο Χρυσοστομίδη. «Επιθυμία του ήταν όλο το έργο του να έχει μία φωνή», εξηγεί ο έλληνας μεταφραστής, τον οποίο ο ιταλός πεζογράφος συμπεριλάμβανε στην επίλεκτη ομάδα των μεταφραστών και «συνδημιουργών φίλων» του, όπως συχνά τους χαρακτήριζε, μαζί με τον Μπερνάρν Κομάν στη Γαλλία και τον Κάρλος Γκουμπέρ Μελγόζα στην Ισπανία.

Γεννημένος το 1943 στην Πίζα, μεγαλωμένος στο κοντινό χωριό του Βεκιάνο με τους παππούδες του, σε ένα ταξίδι στη Γαλλία, φοιτητής, ο Ταμπούκι ανακαλύπτει τη λογοτεχνία του Πεσσόα και γοητεύεται διά βίου. Για χάρη του μαθαίνει πορτογαλικά και σπουδάζει πορτογαλική λογοτεχνία. Έκανε την Πορτογαλία δεύτερη πατρίδα του, παντρεύτηκε Πορτογαλίδα και δίδαξε πορτογαλική λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο της Σιένα. Μαζί με τη σύζυγό του μελέτησαν και μετέφρασαν συστηματικά στα ιταλικά το έργο του Πεσσόα, με τον οποίο συνδιαλεγόταν αδιάκοπα ως δημιουργός. Από τον Πεσσόα και τη διάθεση της πορτογαλέζικης *saudade* κατάγεται και η νοσταλγική γλυκιά μελαγχολία που δίνει τον τόνο σε πολλά από τα δικά του κείμενα, όπως στις επιστολές των ανδρών που συνθέτουν το μυθιστόρημα «Είναι αργά, όλο και πιο αργά» (2001).

«Η λογοτεχνία του είναι χαμηλών τόνων, αλλά η προσωπικότητά του ήταν υψηλών τόνων», υπογραμμίζει ο Ανταίος Χρυσοστομίδης, «του άρεσε ο καβγάς, υπερηφανευόταν ότι ήταν απόγονος αναρχικών καβγατζήδων παππούδων που τα έβαλαν με το καθεστώς του Μουσολίνι». Ο ίδιος τα είχε βάλει με την κυβέρνηση Μπερλουσκόνι.

Ξεκοκάλιζε τις εφημερίδες, διάβαζε και θύμωνε και ξεσπούσε με πολεμική αρθρογραφία στην ιταλική «Corriere della Sera», στην ισπανική «El País», στη γαλλική «Le Monde». Είχε πάντα το θάρρος της γνώμης του. Είχε διαφωνήσει με τον Ουμπέρτο Εκο για το ζήτημα της τρομοκρατίας, είχε δώσει μάχες για τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ιταλία, ασκούσε δριμεία κριτική στα πεπραγμένα του Μπερλουσκόνι. Τα τελευταία χρόνια είχε εμπλακεί σε μια μεγάλη δικαστική περιπέτεια όταν υπερασπίστηκε με άρθρο του στην εφημερίδα «L'Unita» τον Μάιο του 2008 τον δημοσιογράφο Μάρκο Τραβάλιο, ο οποίος ισχυριζόταν ότι ο πρόεδρος της ιταλικής Γερουσίας, στέλεχος του κόμματος του Μπερλουσκόνι, είχε σχέσεις με τη Μαφία. «Από τον Μπερλουσκόνι γλιτώσαμε, από τον μπερλουσκονισμό να δούμε πότε θα απαλλαγούμε», έλεγε στον Χρυσοστομίδα σε πρόσφατη επικοινωνία τους.

«Μας είχε συνδέσει πολύ αυτή η πλευρά του, του πνευματικού ανθρώπου που παρεμβαίνει στα πράγματα, του διανοουμένου που διεκδικεί τη θέση του ως δημόσια φωνή» λέει ο Σταύρος Πετσόπουλος, που είχε αναλάβει την ελληνική κυκλοφορία του περιοδικού «Αουτονταφέ». Ήταν το λογοτεχνικό έντυπο του Διεθνούς Κοινοβουλίου των Συγγραφέων και από τις σελίδες του προβαλλόταν το έργο συγγραφέων που λογοκρίνονταν στη χώρα τους ή δέχονταν απειλές για τη ζωή τους. Ο Ταμπούκι είχε πρωτοστατήσει στην ίδρυση του Κοινοβουλίου το 1993.

Εκρηκτικός στη δημόσια ζωή του, κυκλοθυμικός στην ιδιωτική, ο Ταμπούκι επιφύλασσε στους γύρω του πολλά ξαφνιάσματα. «Άλλοτε γινόταν ζόρικος και άλλοτε τραγουδούσε δυνατά και παράφωνα, μέσα στο κρητικό τοπίο, ιταλικά τραγούδια του '60», θυμάται ο Πετσόπουλος. Πολύ χιούμορ, πολλή ευγένεια ήταν τα σταθερά χαρακτηριστικά του ανθρώπου που ο έλληνας εκδότης περιγράφει ως «πιστό φίλο, άνθρωπο μεγάλης λεπτότητας και πολλής γενναιοδωρίας, που ήξερε να εκφράζει τον σεβασμό, την εκτίμηση και την τρυφερότητά του».

Το ευρύ κοινό στην Ελλάδα γνώρισε τον Ταμπούκι το 1997, όταν ήρθε στη Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης τότε, για να παραλάβει το Ευρωπαϊκό Αριστείο για το «Ετσι ισχυρίζεται ο Περέιρα». Μία δεκαετία και πλέον αργότερα, το 2010, θα αναγορευόταν επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας στο πανεπιστήμιο της ίδιας πόλης.

Οι Χανιώτες, που τον έκαναν επίτιμο δημότη το 2011, τον γνώρισαν με αφορμή τη φωτογραφία μιας ξεριζωμένης ελιάς κολλημένης με σελοτέιπ στον τοίχο του γραφείου του Πετσόπουλου. Η βιαιότητα της εικόνας καθήλωσε τον ιταλό συγγραφέα. Ήταν η εποχή που οι Βρυξέλλες ζητούσαν από τους έλληνες αγρότες να ξεριζώσουν από τα χωράφια τις ελιές και να φυτέψουν ακτινίδια. Ο Ταμπούκι εξανέστη. Εγραψε ένα άρθρο για τη σπουδαιότητα της ελιάς που δημοσιεύτηκε στα «Νέα». Όταν η ελληνική ελιά κέρδισε τη μάχη της στις Βρυξέλλες, οι χανιώτισσες Ιωάννα και Ρένα Κατσουδάκη τον προσκάλεσαν να γνωρίσει τις αρχαίες ελιές της Κρήτης και να τον φιλοξενήσουν με τη γυναίκα του στο οικογενειακό

Συντάχθηκε απο τον/την Άννα Ειρήνη

Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 09:56 - Τελευταία Ενημέρωση Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 18:39

Ξενοδοχείο στα Χανιά. Από το 2000, στο τέλος του ετήσιου τελετουργικού του ταξιδιού στην Ελλάδα, κατέληγε στα Χανιά και στο «Δώμα». «Η Κρήτη είναι πάντα ο τελευταίος προορισμός, το αναγκαστικό αραξοβόλι» έγραφε στο «Ταξίδια και άλλα ταξίδια» (Άγρα, 2011).

Δεν στεκόταν όμως σε ένα μέρος, μοίραζε τον χρόνο του ανάμεσα σε πολλές πατρίδες: την Ιταλία που τον ανέθρεψε, την Πορτογαλία του Πεσσόα που αγάπησε, την παρισινή Γαλλία, όπου ένιωθε ότι βρισκόταν στο κέντρο της ανταλλαγής ιδεών, και την Ελλάδα. «Από τότε που την επισκέφτηκα για πρώτη φορά», γράφει για την Ελλάδα στο ίδιο βιβλίο, «κατάλαβα αμέσως ότι δεν θα άφηνα ποτέ αυτή τη χώρα. Και επιστρέφω κάθε χρόνο».

«Έχω ταξιδέψει πολύ, το παραδέχομαι», έγραφε αυτός ο σπουδαίος κοσμοπολίτης δημιουργός, «πήγα και έζησα σε πολλά μέρη. Κι αυτό το νιώθω ως μεγάλο προνόμιο, διότι το να ακουμπάμε τα πόδια στο ίδιο έδαφος για όλη μας τη ζωή μπορεί να μας οδηγήσει σε μια επικίνδυνη παρεξήγηση, να μας κάνει να πιστέψουμε ότι αυτή η γη μας ανήκει, σαν να μην την έχουμε δανειστεί, όπως έχουμε δανειστεί τα πάντα σε αυτή τη ζωή».

ΠΗΓΗ: omogeneia.ana-mpa.gr/

Ιταλία: «Τρίτη μου πατρίδα η Ελλάδα», δήλωνε ο Αντόνιο Ταμπούκι

27 Μαρτίου 2012 (08:32 UTC+2)
του ανταποκριτή μας Θ. Ανδρεάδη

Όλος ο ιταλικός τύπος αναφέρθηκε με έμφαση στο θάνατο του συγγραφέα Αντόνιο Ταμπούκι, ο οποίος «έσβησε» την Κυριακή στη Λισαβόνα, σε ηλικία 68 ετών.

Όπως τονίζει η εφημερίδα της Ρώμης «La Repubblica», «ο Ταμπούκι, στη δεκαετία του '60, όταν σπούδαζε στο πανεπιστήμιο, ταξίδεψε συνεχώς σε όλη την Ευρώπη. Γνώρισε, έτσι, την Πορτογαλία, και γεννήθηκε το εντονότατο πάθος του για τη χώρα αυτή».

Ο διεθνούς φήμης συγγραφέας είχε Πορτογαλίδα σύζυγο, δίδασκε πορτογαλική λογοτεχνία στο πανεπιστήμιο από το 1974 και η κηδεία του θα γίνει στη Λισαβόνα, την ερχόμενη Πέμπτη.

Συντάχθηκε απο τον/την Άννα Ειρήνη

Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 09:56 - Τελευταία Ενημέρωση Τετάρτη, 28 Μάρτιος 2012 18:39

«Τα μυθιστορήματά του μεταφράστηκαν σε σαράντα γλώσσες. Ο Ταμπούκι ήταν και ένα ανήσυχο και κριτικό πνεύμα, με ζωντανό κοινωνικό και πολιτικό ενδιαφέρον», προσθέτει, η ίδια εφημερίδα, υπενθυμίζοντας, παράλληλα, ότι ο συγγραφέας είχε γίνει γνωστός στο ευρύ κοινό το 1994, με το μυθιστόρημα «Έτσι ισχυρίζεται ο Περέϊρα». Μια συγκινησιακά φορτισμένη ιστορία ενός ώριμου και εκ πρώτης όψεως αδιάφορου δημοσιογράφου, που, σιγά σιγά, αποκτά συνείδηση της βίας και της λογοκρισίας που ασκείται από το δικτατορικό καθεστώς του Σαλαζάρ, χάρη και στη γνωριμία του με έναν νεαρό αντικαθεστωτικό.

Μοναδική η ερμηνεία του Μαρτσέλλο Μαστρογιάνι, στο ρόλο του γηραιού συντάκτη, στην επιτυχή κινηματογραφική μεταφορά.

Το 2008, ο συγγραφέας με καταγωγή από την Τοσκάνη, αντιτασσόμενος στις μεθόδους διακυβέρνησης της χώρας του από τον Σίλβιο Μπερλουσκόνι, είχε τονίσει ότι «η ιταλική δημοκρατία βρισκόταν σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης».

Ο Τύπος υπογραμμίζει, επίσης, το ακούραστο έργο του Ταμπούκι, υπέρ της διάδοσης και της μελέτης του μεγάλου Πορτογάλου συγγραφέα Φερνάντο Πεσσόα. Δεν είναι τυχαίο το ότι, όπως αναφέρει η εφημερίδα «Κορριέρε Ντέλλα Σέρα», η διευθύντρια του ιδρύματος Πεσσόα υπογράμμισε ότι ο Ιταλο- πορτογάλος, αυτός διανοούμενος «έδινε ιδιαίτερη έμφαση στον πολιτικό χαρακτήρα της λογοτεχνίας, ως μαρτυρία που αντιτίθεται στην βραχεία μνήμη των μέσων μαζικής ενημέρωσης».

«Αν η Πορτογαλία είναι η δεύτερη πατρίδα μου, η Ελλάδα είναι οπωσδήποτε η τρίτη. Είναι θέμα ιδιοσυγκρασίας», μας είχε πει, τέλος, ο Ιταλός εκλιπών συγγραφέας, σε συνάντησή μας, το 2008.

Θαυμαστής του Θόδωρου Αγγελόπουλου, είχε δεχθεί με ενθουσιασμό να πάρει μέρος σε λογοτεχνική βραδιά με τον Θανάση Βαλτινό, σε ιστορικό μέγαρο της Αιώνιας Πόλης, ενώ ήταν τακτικός επισκέπτης του ιταλικού Μορφωτικού Ινστιτούτου της Αθήνας όπου είχε αναφερθεί σε ομιλίες του, στον σημερινό ρόλο της ιταλικής και ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.

© ΑΠΕ-ΜΠΕ ΑΕ.